

ELTE BTK, ÓTI, Assziriológiai és Hebraisztikai Tanszék, 2017/18, I. (őszi) félév

BA-s kódok: BBN-HEB11-310.3, BBN-BIB-705

NAP, XX:ZZ–YY:WW

Helyszín: F. ép. 233.

MA-s kódok: BMA-HEBD-308.02, BMA-HEBD-333.02

Típus: gyakorlat

BIRÓ TAMÁS (<http://birot.web.elte.hu>):

Posztbiblikus héber irodalom: Rasi-szövegolvasás (Gen. 12–17)

Reading Rashi's commentary (Gen. 12–17)

Az észak-franciaországi *Rabbi Slomo Jichaki*, azaz *Rasi* (1040–1105) a középkori rabbinikus irodalom meghatározó alakja, Biblia- és Talmud-kommentárjai a mai napig a rabbinikus Biblia- és Talmud-értelmezés kiindulási pontjaiként szolgálnak.

A félév során az Ábrahám-történet első részéhez (Gen. 12–17. fejezetek, *Lekh lekha*) fűzött kommentárokat olvassuk el. Ezáltal a hallgatók ízelítőt kapnak a rabbinikus Biblia-értelmezésből, megalapozva további bibliatudományi és judaisztikai tanulmányaikat. A kurzus során a hallgatók:

- megismerkednek a középkori héber nyelv egyes jellegzetességeivel,
- megismerik a rabbinikus hermeneutika egyes fogalmait és módszereit,
- gyakorlatot szereznek pontozatlan héber szövegek olvasásában
- és az ún. Rasi-betűtípus olvasásában is (a félév utolsó harmadában),
- jártasságot szereznek a *Bar Ilan Responsa Project* használatában,
- bővítik a héber szókincsüket, és
- megértik, milyen helyet foglal el Rasi a megelőző (például a midrási) és a későbbi (középkori és újkori) rabbinikus irodalom szövetében.

Hetente körülbelül egy fél fejezetnyi Rasit veszünk át. Elvárás, hogy a hallgatók a bibliai szöveget otthon önállóan dolgozzák fel, kéthetente egy-egy egész fejezetet. Ezen felül a Rasi-szöveget is preparálják előre, de azt órán közösen dolgozzuk fel. Kéthetente az óra egy-egy rövid szódogozattal kezdődik, az épp olvasott fejezet Rasi-kommentárjából, valamint az éppen olvasandó bibliai fejezetből. A közbeeső hetek óráinak az elején az előző héten olvasott Rasit olvassuk fel újra.

Ezen felül a hallgatóknak a vizsgaidőszak elején egy rövidebb (3-5 oldal) terjedelmű feladatot (házi dolgozatot) kell beadniuk, amelynek célja az, hogy a *close reading* mellett a hallgatók a nagyobb szövegegységekkel való munkát is gyakorolják. BA-s hallgatók esetén a feladat egy szabadon választott motívum, jelenség vagy téma nyomon követése a félév során feldolgozott Rasi-szövegekben. MA-s hallgatók esetén pedig egy szabadon választott bibliai fejezethez írt Rasi-kommentár összevetése a *Genesis Rabba* midrás vonatkozó fejezetével.

A félévvégi írásbeli vizsga során néhány szemelvényt kell lefordítani és értelmezni, valamint a szemelvényekhez kapcsolódó fogalmakat, jelenségeket megmagyarázni. Ha a hallgató a félév során a szövegek hangos felolvasásával nem boldogult, az oktató egy olvasásvizsgát is előírhat neki.

A kurzus folyamatosan bővülő honlapja: <http://birot.web.elte.hu/courses/2017-Rasi/>.

A jegyszerzés feltételei:

- 15%: órai munka, aktivitás, felkészültség (otthoni preparáció).
- 25%: szódolgozatok (a félév során 5 alkalommal, $5 \times 5\% = 25\%$).
- 20%: rövidebb beadandó feladat.
- 40%: félévvégi írásbeli vizsga (szükség esetén szóbeli kiegészítő résszel).

Tematika:

Bevezetés. Rasi működése és helye a kora középkori zsidó irodalomtörténetben. A középkori héber nyelv. Rabbinikus bibliaértelmezés. A *Bar Ilan Responsa Project* használata. Hetente fél fejezetnyi Rasi-kommentár szoros olvasása (*close reading*).

Naprakész részletek a kurzus honlapján: <http://birot.web.elte.hu/courses/2017-Rasi/>.

Szövegkiadások, ajánlott, ill. felhasználandó irodalom:

Hayim Dov (Charles Ber) Chavel (ed.), *Pérusé Rasi al-ha-Tora* (Jerusalem: Mosad Harav Kook, 1990) [36.8.Sev.1.]

Torat Haim (Jeruzsálem: Moszad Harav Kook, több kiadás).

Abraham Ben Isaiah and Benjamin Sharfman, (eds.), *The Pentateuch and Rashi's Commentary: A linear translation into English, I: Genesis* (New York: S.S. and R. Publishing Company, Inc., 1949, 1976²) [36.8.Isa.1./I]

Chanoch Albeck és J. Theodor, *Bereschit Rabba mit kritischem Apparat und Kommentar* (Jeruzsálem: Wahrman Books, 1965) [41.5.2.1.Alb.1]

Jichak Avineri, *Hékhál Rasi (I. Ocar ha-milin)* (Jeruzsálem: Moszad Harav Kook, I. kötet: 1979, II. kötet: 1985) [36.8.Avi.1.]

Mose Katan, *Ocar laazé Rasi* (Jeruzsálem: 2000) [36.8.Cat.1.]

Avigdor Bonchek, *What's Bothering Rashi? A Guide to In-depth Analysis of his Torah Commentary, I. Bereishis* (Feldheim Publishers, 1997)

Chaim Pearl, „Rasi élete: Legendák és valóság egy nagy tudós életrajzában” (ford.: Lukács Ilona), in: *Rasi: Két életrajz* (MTA Judaisztikai Kutatócsoport Értesítője 8; Budapest: Judaisztikai Kutatócsoport, 1993) [P-MTAJKE.8] [36.8.Pea.2.]

http://www.kisebbsegkutato.tk.mta.hu/uploads/files/olvasoszoba/hungaricajudaica/Ertesito_1993_apr.pdf.

Chaim Pearl, *Rashi* (Jewish Thinkers; London: Weidenfeld – Nicolson, 1988) [36.8.Pea.1.]

Wellesz Gyula, *Rasi élete és működése* (IMIT: Budapest, 1906) [36.8.Wel.2.]

Szögletes zárójelben a tanszéki könyvtárbeli helyszám szerepel. A könyvtárban elsősorban a [36.8] kód alatt található a Rasival kapcsolatos irodalom.

Megjegyzés: A kurzus gyakorlati jeggyel zárul. Az órákon való jelenlét és az aktív részvétel elvárás, a kari *Tanulmányi és Vizsgaszabályzat* rendelkezései alkalmazandók. Csak olyan hallgatónak ajánlott, akik stabil bibliai héber nyelvi alapokkal rendelkeznek, és lehetőség szerint már több bibliai szövegolvasási órát is sikerrel elvégeztek.